

การฝึกทักษะการพยาบาลแบบบูรณาการ เพื่อการจัดการภัยพิบัติและอุบัติเหตุหมู่

The Integrated Training Program for Mass Casualty and Disaster Nursing Management

แอน ไทยอุดม* อมราภรณ์ หมีปาน พัชราภรณ์ อุ้นเตจ๊ะ อริสรา อยู่รุ่ง สุวีณา เบาะเปลี่ยน
อุษณีย์ อังคะนาวิน เนตรดาว ชัชวาลย์

Ann Thaiudom*, Amaraporn Meeparn, Patcharaporn Untaja, Arisara Yuroong, Suweena Bohplian,
Usanee Ankanawin and Natedao Chutchawan
วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10400
The Royal Thai Army Nursing College, Bangkok, Thailand 10400

บทคัดย่อ

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก เริ่มจัดการฝึกทักษะการพยาบาลแบบบูรณาการเพื่อการจัดการภัยพิบัติและอุบัติเหตุหมู่ “ปฏิบัติการหยกพิราภักษ์” ขึ้นเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2557 โดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตและเอกลักษณ์สถาบัน ซึ่งเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร เป้าหมายของโครงการคือการพัฒนาบัณฑิตพยาบาลให้มี “คุณลักษณะผู้นำทหารเด่น เน้นจิตอาสา คุณธรรมคู่ปัญญา สร้างคุณค่าสู่การพยาบาลในทุกสถานการณ์” นักเรียนพยาบาลจึงจำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้งในและนอกโรงพยาบาล และทั้งในยามปกติ เมื่อเกิดภัยพิบัติ และในภาวะสงคราม โปรแกรมการฝึกนี้มุ่งเน้นในการเสริมสร้างความรู้และทักษะการพยาบาลในการจัดการภัยพิบัติและอุบัติเหตุหมู่ของโรงพยาบาล ซึ่งในปีแรกได้ดำเนินจัดการฝึกเป็นระยะเวลารวม 3 วัน ต่อมาในปีการศึกษา 2558 ได้มีการรวมการฝึกนี้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในวิชาปฏิบัติการพยาบาลรวบรวม โดยขยายเวลาการฝึกเป็น 5 วัน รายละเอียดการฝึกประกอบด้วย การบรรยายในชั้นเรียน การฝึกทักษะการพยาบาลหลัก การวางแผนการทำงานเป็นทีม และใช้สถานการณ์และผู้ป่วยเสมือนจริงประกอบการฝึกที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติ การกระทำของมนุษย์ และเหตุการณ์ทางทหาร ที่สำคัญคือ การบูรณาการความรู้และทักษะการพยาบาลทุกสาขาเข้ามาในสถานการณ์ฝึก ผลการประเมินการฝึก 3 ปีแรกโดยภาพรวม ผู้เข้ารับการฝึกเห็นว่าโปรแกรมการฝึกนี้มีประโยชน์ทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ ทักษะการพยาบาลที่สำคัญในการจัดการภัยพิบัติและอุบัติเหตุหมู่ และยังเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์หลายประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำ ความมีระเบียบวินัย การทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา การตัดสินใจ และการบริหารจัดการทรัพยากรที่จำกัด นอกจากผลการประเมินยังพบว่านักเรียนมีความรู้ ความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ในอนาคตเพิ่มมากขึ้นและภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการฝึก วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกกยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการฝึกดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์บัณฑิตและเอกลักษณ์ของสถาบัน ให้บัณฑิตพยาบาลสามารถประยุกต์และบูรณาการความรู้และทักษะการพยาบาล ในการปฏิบัติภารกิจเพื่อกองทัพบก สังคม และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคตได้ในทุกสถานการณ์

คำสำคัญ: การฝึกแบบบูรณาการ อุบัติเหตุหมู่ ภัยพิบัติ

Abstract:

The Royal Thai Army Nursing College initiated the Integrated Training Program for Mass Casualty, and Disaster Nursing Management called “Yok Pirarak Operation” in the academic year of 2014. In the first year, the training was a three-day extracurricular activity which was part of The Graduates’ Identity and The Institute’s Uniqueness Development Program. The purpose of this program was to develop our expected graduates to have desirable qualities identified: “Outstanding Military Attribute, Public Mind Emphasis, Excellent Wisdom with Morality and Nursing Value Development in Every Situation.” Fostering the identity and uniqueness requires adequate preparation for our future nursing graduates to be capable of working in various situations both in-hospital and pre-hospital settings in cases of peaceful, disaster or wartime events. The training program focused on improving knowledge and nursing skills essential for mass casualty and disaster management in pre-hospital settings. This program was an additional component from the previous nursing program which mainly addressed in-hospital care. In the academic year of 2015, it was included in the nursing curriculum as part of the Nursing Comprehensive Practicum Course for the first time and the program was extended to five days. The program included class lecture, core-skills training, tabletop exercise, real-like scenarios for managing mass casualty, disaster and military events and debriefing. According to the overall 3-year program evaluation, the nursing students participated in the training program perceived that the training was practical in improving their knowledge and core nursing skills required to work in various situations. Also, they reported that the intensive training was effective in fostering several desirable attributes: leadership, discipline, teamwork, communication, critical thinking, problem-solving, decision making and limited resources management. The participants also demonstrated a great pride of being part of the training program. The Nursing college has strong determination to reinforce our identity and uniqueness, and encourage our graduates’ application and integration the obtained knowledge and nursing skills to accomplish future potential missions for effectively serving the Royal Thai Army, the society and the nation in every situation.

Keywords: The Integrated Training Program, Mass Casualty, Disaster

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยและประเทศต่างๆ ทั่วโลก กำลังเผชิญกับภัยพิบัติทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ เช่น เหตุการณ์แผ่นดินไหว อุทกภัย วาตภัย และการก่อวินาศภัย การก่อการร้าย ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งและทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ภัยพิบัติมักก่อให้เกิดการเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ที่ผ่านมามีอุบัติภัยครั้งใหญ่เกิดขึ้นหลายเหตุการณ์ เช่น เหตุการณ์ก่อการร้ายในประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 2001 การเกิดสึนามิในหลายประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี ค.ศ. 2004 ซึ่งได้ก่อให้เกิดความตื่นตัวทั่วโลกในการวางแผนและเตรียมความพร้อมแก่บุคคลากรทางสุขภาพในการจัดการภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ^{1,2} จากข้อมูลทางสถิติพบว่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

มีรายงานการเกิดภัยพิบัติค่อนข้างบ่อย โดยในระหว่างปี 2542-2551 มีภัยพิบัติเกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ถึงเกือบ 3,000 ครั้ง มีจำนวนผู้เสียชีวิตกว่า 1,000,000 คน³ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบพิบัติและอุบัติภัยหมู่อย่างต่อเนื่อง เช่น เหตุการณ์สึนามิในปี พ.ศ. 2547 เหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ของกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2554 เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง และล่าสุดเหตุการณ์เรือล่มกลางทะเล ในจังหวัดภูเก็ต เมื่อเดือนกรกฎาคม ปี 2561 ที่ผ่านมามีเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก พยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งวิชาชีพหนึ่งในการจัดการภัยพิบัติในทุกกระยะ ตั้งแต่การป้องกัน (Mitigation) การเตรียมพร้อม (preparedness) การตอบสนองเมื่อเกิดภัยพิบัติ

(Response) และการฟื้นฟู (Recovery) เพื่อช่วยลดอัตราการเสียชีวิต ความพิการ ตลอดจนความสูญเสียในด้านต่างๆ จากการศึกษาวิจัยในหลายประเทศ พบว่าแม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับว่าพยาบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทั้งในและนอกโรงพยาบาล และพยาบาลส่วนใหญ่รับรู้ว่าการศึกษาและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติเป็นสิ่งสำคัญ แต่บุคลากรทางการแพทย์กลับมีความมั่นใจในการทำบทบาทสำคัญนี้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากยังไม่มีเตรียมความพร้อมที่เพียงพอ ขาดรูปแบบการฝึกที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการบรรจุองค์ความรู้และการฝึกทักษะการพยาบาลเพื่อการจัดการภัยพิบัติและอุบัติเหตุหมู่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานสำหรับพยาบาล⁴⁻⁶

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเป็นสถาบันการศึกษาทางการแพทย์ชั้นนำแห่งหนึ่งของประเทศในการผลิตบัณฑิตพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถเพื่อให้บริการแก่กำลังพลและครอบครัว ตลอดจนประชาชนทั่วไป วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกมีเป้าหมายในการพัฒนาสถาบันให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และสร้างบัณฑิตพยาบาลที่มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้และทักษะทางการแพทย์ เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตในด้าน “คุณลักษณะผู้นำทหารเด่น เน้นจิตอาสา คุณธรรมคู่ปัญญา สร้างคุณค่าสู่การพยาบาลในทุกสถานการณ์” รวมทั้งส่งเสริมเอกลักษณ์ของสถาบันในการให้บริการแก่กองทัพ ประชาชนและประเทศชาติได้ในทุกสถานการณ์ ทั้งในยามปกติ ภาวะสงคราม และเมื่อเกิดภัยพิบัติ⁷ เพื่อให้สอดคล้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความต้องการของกองทัพและประเทศชาติ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกจึงได้ริเริ่มในการออกแบบรูปแบบการฝึกเพื่อใช้เตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้และทักษะการพยาบาลที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง และมุ่งมั่นในการพัฒนาการฝึกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ภาควิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์ ศัลยศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบประสานการฝึกดังกล่าว จึงได้ทำการวิเคราะห์ผลการประเมินผลการจัดการฝึกในช่วงระยะเวลา 3 ปีแรกว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสพัฒนาอย่างไร เพื่อนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมานำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง อาจารย์ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา รูปแบบการฝึกปฏิบัติการหยกพิราธิรักษ์ในในอนาคตให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตและเอกลักษณ์สถาบันให้เด่นชัดยิ่งขึ้น เนื้อหาในบทความนี้ประกอบด้วยประวัติความเป็นมา กระบวนการ

พัฒนาในช่วง 3 ปีแรก รูปแบบและรายละเอียดที่สำคัญในการฝึก และผลการประเมินเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกในอนาคต

ประวัติความเป็นมาของการฝึกปฏิบัติการหยกพิราธิรักษ์

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก (วพบ.) ได้จัดการฝึกปฏิบัติการหยกพิราธิรักษ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2557 โดยจัดในรูปแบบของโครงการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตและเอกลักษณ์สถาบัน ซึ่งเป็นโครงการนอกหลักสูตรให้กับนักเรียนพยาบาล ชั้นปีที่ 3 รุ่นที่ 49 ในช่วงปิดภาคการศึกษา ใช้เวลาในการฝึกจำนวน 3 วัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีความอดทน เป็นผู้นำ ฝึกการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น มีความพร้อมในการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุนอกโรงพยาบาล (Pre-hospital care) ตามนโยบายของสถาบัน⁸ โดยคำว่า “หยกพิราธิรักษ์” มาจากคำว่า หยก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนพยาบาลทหารบก คำว่า พิราธิรักษ์ คือการอนุรักษ์นี้กรบหรือกำลังรบ ดังนั้น “หยกพิราธิรักษ์” จึงแปลว่าพยาบาลทหารบกอนุรักษ์กำลังรบ ซึ่งสะท้อนถึงภารกิจที่สำคัญของบุคลากรเหล่าแพทย์ที่ทางสถาบันปลูกฝังให้นักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง โดยในการจัดฝึกในปีแรกเป็นการบูรณาการความรู้และทักษะของวิชาปฏิบัติการพยาบาล เวชศาสตร์ฉุกเฉินและบาดเจ็บทางทหารและวิชาการบริการทางการแพทย์ในสนามเข้าด้วยกัน และเน้นทักษะในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยนอกโรงพยาบาล (pre-hospital care) มากขึ้น จากหลักสูตรปกติที่เน้นการสอนทักษะการพยาบาลในโรงพยาบาล (In-hospital care) เป็นหลัก⁹ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของกองทัพบกที่มีการออกไปให้บริการแก่กำลังพล ครอบครัวและประชาชนทั่วไปเชิงรุกมากขึ้น หลายภารกิจต้องออกไปให้บริการนอกโรงพยาบาล เช่น การเคลื่อนย้ายและปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บเมื่อเกิดอุบัติเหตุ (Mass casualty) และการตั้งหน่วยบริการทางการแพทย์เคลื่อนที่และการตั้งจุดบริการประชาชนเพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้รับบริการในพื้นที่เกิดเหตุ โดยในการฝึกนี้ได้รับการออกแบบโดยประยุกต์มาจากสมรรถนะหลัก (Core competencies) สำหรับบุคลากรทางสุขภาพที่กำหนดโดย The Nursing Section of the World Association for Disaster and Emergency Medicine (WADEM)⁹ และ International Council of Nurses (ICN) Framework of Disaster Nursing Competencies¹⁰ รวมทั้งวรรณกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติโดยใช้รูป

ตารางที่ 1: สรุปขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดฝึกปฏิบัติการหยกพิราธิรักษ์

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ/ผู้ที่เกี่ยวข้อง
1. ระยะเตรียมการฝึก	6 เดือนก่อนการจัดฝึก	1.1 คณาจารย์ภาควิชาการพยาบาล อายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ 1.2-1.4 อาจารย์ภาควิชาต่างๆของ วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก บุคลากรจากห้องฉุกเฉิน โรงพยาบาล พระมงกุฎเกล้า โรงเรียนเสนาธิรักษ์ กรมแพทย์ทหารบก (ร.ร.สร.พบ) และ กองพันเสนาธิรักษ์ที่ 13 (พัน สร.13) และบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรู้และ ทักษะด้านการจัดการภัยพิบัติและอุบัติภัยหมู่	ข้อ 1.2-1.5	
1.2 ประชุมหารือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อหาแนวทาง ในการฝึกและประเมินสมรรถนะของนักเรียน พยาบาลแบบบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบท ของประเทศไทยในปัจจุบัน	ดำเนินการ 1 ภาค การศึกษา ก่อน การฝึก	
1.3 กำหนดทักษะการพยาบาลหลัก (Core nursing skills) ที่จะทำการฝึก		
1.4 ออกแบบรูปแบบการฝึกทักษะให้กับนักเรียน พยาบาล แบบประเมิน และสถานการณ์จำลอง สำหรับใช้ประกอบการฝึก		
1.5 ทำแผนความต้องการงบประมาณและและเบิก อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกและการประเมินทักษะ		1.5-1.10 คณาจารย์ภาควิชาการพยาบาล อายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์
1.6 ประสานและเตรียมสถานที่ฝึก	ข้อ 1.6-1.8	
1.7 ประสานยืม/เบิกสิ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกและการ ประเมินทักษะในแต่ละสถานีทั้งจากภายในและ ภายนอกสถาบัน	1 เดือนก่อนการฝึก	
1.8 จัดทำคู่มือการฝึกและแจกจ่ายให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง	ประชุมย่อย 2 เดือน	หมายเหตุ ในข้อ 1.10 ผู้เรียนรับการเตรียม พร้อมด้านสมรรถภาพร่างกาย ทำแบบ ฝึกหัดทบทวนความรู้รายบุคคล (Take home exercise) ที่มอบหมายล่วงหน้า และรวบรวมงานส่ง 1 สัปดาห์ก่อนการฝึก
1.9 จัดประชุมชี้แจง รูปแบบ รายละเอียดการฝึก บทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วน วิธีการประเมิน ผลแก่อาจารย์พยาบาลและครูฝึกก่อนการฝึกจริง	และ 2 สัปดาห์ก่อนการฝึก	
1.10 เตรียมความพร้อมนักเรียนด้านร่างกาย และ ทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้องก่อนการฝึก	1 เดือนก่อนการฝึก	
2. ระยะปฏิบัติการฝึก	กำหนดเวลาตาม แผนการจัดฝึกในแต่ละ ปีการศึกษา	2.1 ผู้ประสานการฝึก 2.2 บุคลากรจากกองพันเสนาธิรักษ์ที่ 13 และนักเรียนพยาบาล 2.3 คณาจารย์ และนักเรียนพยาบาล 2.4 บุคลากรจากโรงเรียนเสนาธิรักษ์ กรม แพทย์ทหารบก (ร.ร.สร.พบ) และ ตัวแทนนักเรียนพยาบาล
2.1 ชี้แจงขั้นตอนการฝึก บทบาทความรับผิดชอบ และ สถานการณ์การฝึกโดยย่อ		
2.2 สาธิตการล้างพิษ		
2.3 สาธิตทักษะการพยาบาลหลักสำหรับการจัดการ ภัยพิบัติและอุบัติภัยหมู่	กำหนดเวลาตาม แผนการจัดฝึกในแต่ละ ปีการศึกษา	
2.4 ตบแต่งบาดแผลสมมติตามสถานการณ์ที่กำหนด		
2.5 ดำเนินการฝึกและประเมินทักษะให้แก่ นักเรียน พยาบาล ตามแผนที่กำหนด		2.5 ครูฝึก/ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่างๆ อาจารย์พยาบาล และนักเรียนพยาบาล
2.6 สังเกตการฝึก บันทึกภาพถ่ายและวิดีโอในระหว่าง การฝึก		2.6 ผู้สังเกตการฝึก และเจ้าหน้าที่บันทึก ภาพนิ่ง/วิดีโอระหว่างการฝึก

ตารางที่ 1: สรุปขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดฝึกปฏิบัติการหยกพิราร์กซ์ (ต่อ)

กิจกรรมที่ดำเนินการ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ/ผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ระยะหลังการฝึก	วันสุดท้ายของการฝึก	3.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกทุกภาคส่วน 3.2-3.3 คณาจารย์ภาควิชาการพยาบาล อายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์
3.1 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกพร้อมประชุมแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และข้อเสนอแนะหลังการฝึก	ข้อ 3.2-3.3 ภายใน 1 สัปดาห์หลังการฝึก	
3.2 สอบวัดความรู้ภายหลังการฝึก		
3.3 ประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการฝึกนักเรียนพยาบาลโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการฝึกในปีต่อไปอย่างต่อเนื่อง		

แบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย (Multimodality approaches) ซึ่งมีแนวคิดหลักคือพยาบาลจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจำนวนมากทั้งในและนอกโรงพยาบาล ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรบุคคลและอุปกรณ์ทางการแพทย์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชาการณีสถานการณ์ (Incident command system) ระบบการคัดแยกผู้ป่วย การใช้อุปกรณ์ช่วยชีวิตและการปฐมพยาบาล มีทักษะในการติดต่อสื่อสารโดยใช้วิทยุสื่อสารเมื่อระบบการสื่อสารปกติล้มเหลว และต้องใช้ทักษะในการช่วยฟื้นคืนชีพ ทำหัตถการฉุกเฉินต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นทักษะในการคิดวิเคราะห์ปัญหา ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ตลอดจนทักษะการทำงานเป็นทีมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ และจำเป็นต้องมีการฝึกซ้อมทักษะอย่างต่อเนื่อง พยาบาลจึงจะสามารถทำบทบาทได้อย่างมั่นใจ รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ¹¹⁻¹⁵

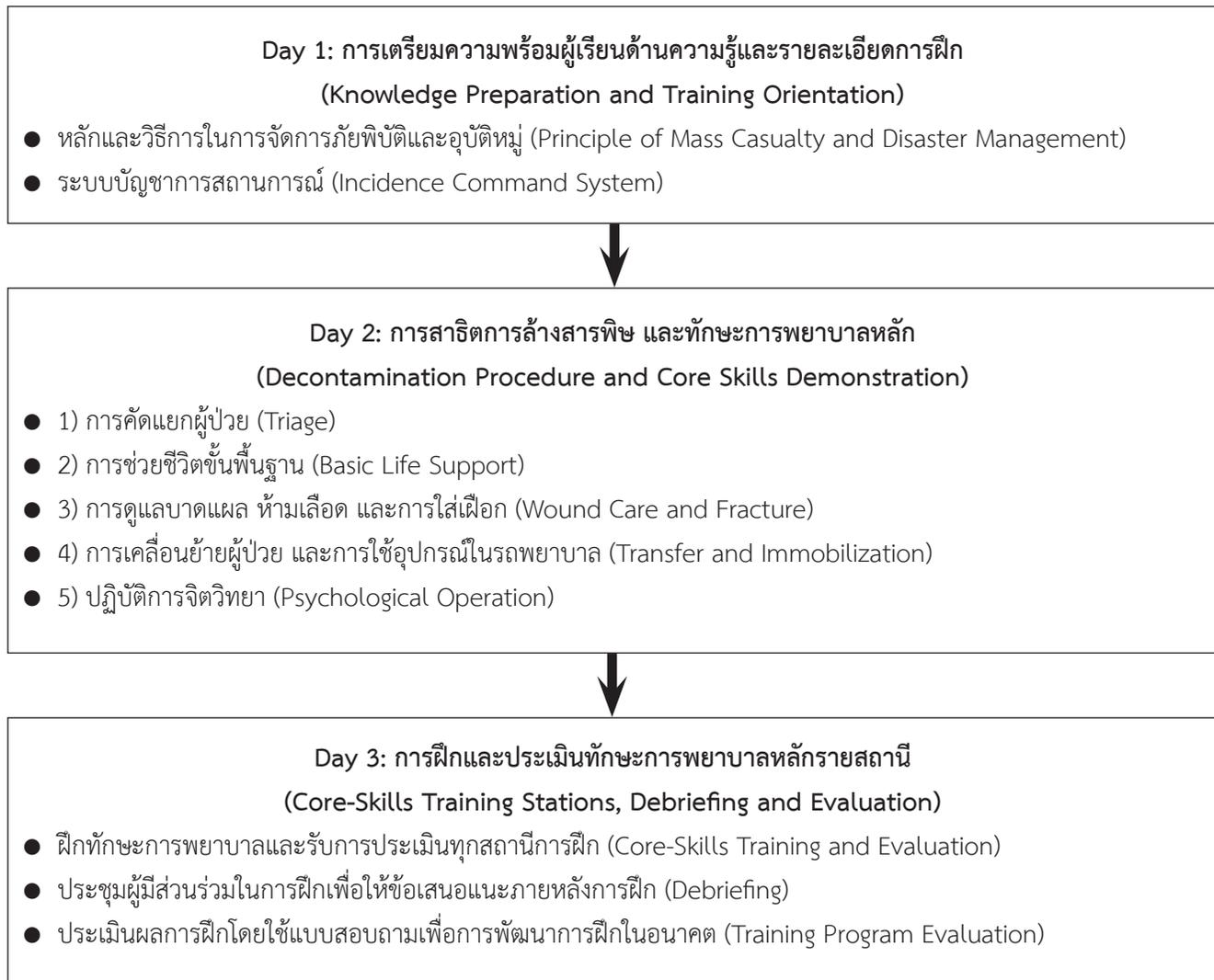
ในปีแรกของการจัดการฝึก ได้เริ่มมีการบูรณาการความรู้และทักษะการพยาบาลใน 3 สาขาภาควิชา ได้แก่ การพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ (วิชาการพยาบาลเวชศาสตร์ฉุกเฉินและบาดเจ็บทางทหาร และการบริการทางการแพทย์ในสนาม) ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ในด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เป็นเด็ก และภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ในเรื่องการจัดการฝูงชนและการช่วยเหลือทางจิตวิทยาขั้นต้นเมื่อเกิดภัยพิบัติและอุบัติเหตุหมู่ โดยจัดการฝึกขึ้นระหว่างวันที่ 29 เม.ย. - 1 พ.ค. 2558 ให้นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 รุ่นที่ 49 จำนวน 80 นาย จากผลการประเมินโดยนักเรียนพยาบาล หัวข้อประเมินที่ได้รับคะแนน

เฉลี่ยสูงสุด คือด้านความรู้ความชำนาญของอาจารย์และครูฝึก ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมาคือด้านสถานที่ในการจัดการฝึก ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนหัวข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการเตรียมความรู้ก่อนการฝึก ($\bar{X} = 3.90$) เนื่องจากนักเรียนเห็นว่าใช้เวลาในการเตรียมตัวก่อนการฝึกน้อย และระยะเวลาจัดการฝึก ($\bar{X} = 3.94$) ซึ่งเป็นช่วงปิดภาคการศึกษา ผู้เรียนต้องการให้จัดการฝึกในช่วงเปิดภาคเรียนปกติและบรรจุอยู่ในส่วนหนึ่งของหลักสูตร สำหรับการประเมินโดยอาจารย์และครูฝึกพบว่าหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสถานที่ในการจัดการฝึก ด้านการสาธิตการล้างพิษ และด้านประสิทธิภาพของการฝึกในการส่งเสริมผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการบูรณาการความรู้มาใช้ในสถานการณ์เสมือนจริง ($\bar{X} = 5.00$) ส่วนหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการเตรียมความรู้ก่อนการฝึก และระยะเวลาในการจัดการฝึก ($\bar{X} = 4.29$) โดยภาพรวม ทั้งโดยนักเรียนและคณาจารย์เกี่ยวข้องกับการฝึก มีความเห็นว่าการฝึกดังกล่าวมีประโยชน์ โดยภาพรวมผู้เรียนมีความประทับใจ แต่เห็นว่าควรมีการบูรณาการความรู้ในภาควิชาต่างๆ โดยควรรวมการฝึกนี้เข้าเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตและใช้เวลาของหลักสูตรในการฝึกแทนการฝึกช่วงปิดภาคการศึกษา โดยควรมีคณาจารย์จากทุกภาควิชาเข้ามาร่วมบูรณาการการฝึกด้วย และเห็นควรมีการเพิ่มจำนวนวันฝึกเพื่อเพิ่มสถานการณ์ภัยพิบัติที่พบบ่อยให้ชัดเจนขึ้น และเพิ่มสถานการณ์ทางทหาร เช่น เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การลอบวางระเบิดกรณีความขัดแย้งทางการเมือง หรือในสนามรบรูปแบบต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ปฏิบัติงานจริง เช่น อุปกรณ์ทำแผล

อุปกรณ์เคลื่อนย้ายผู้ป่วย Ambu bag Triage Tag เพื่อให้ได้รับ
ประสบการณ์เสมือนจริงให้มากที่สุด นอกจากนี้การฝึกดังกล่าว
เป็นการฝึกนอกอาคารในช่วงฤดูร้อน จึงมีนักเรียนป่วยระหว่าง

การฝึกจำนวนหนึ่ง ทำให้มีข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องให้มี
การเตรียมทั้งในด้านความรู้และความพร้อมของร่างกายก่อน
การฝึกให้มากยิ่งขึ้นในปีถัดไป⁸

แผนผังรูปแบบการฝึกในปีที่ 1 (ปีการศึกษา 2557)

สรุปรายละเอียดการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการหยกพิราภักษ์
ที่สำคัญในปีที่ 2 และ 3 (ปีการศึกษา 2558 และ 2559)

สำหรับการจัดการฝึกในปีที่ 2 และ 3 ได้มีการปรับเปลี่ยนการฝึกโดยยึดตามผลการประเมินและสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการฝึกในปีแรก ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบและรายละเอียดการฝึกหลายประการตามแนวทาง Plan-Do-Check-Act Cycle (PDCA) ได้แก่มีการรวมการฝึกปฏิบัติการหยกพิราภักษ์เข้าเป็นส่วนหนึ่งในวิชาปฏิบัติการพยาบาลรวยอด (วิชา วทลป 412) ของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตครั้งแรกในปีการศึกษา 2558 สำหรับ นรพ. ชั้นปีที่ 4 รุ่นที่ 49 จำนวน

79 นาย มีการปรับขยายระยะเวลาการฝึกเป็น 5 วันโดยมีกำหนดการฝึกระหว่างวันที่ 11-15 ม.ค. 2559 และมีการกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกที่เพิ่มเติมจากการฝึกในครั้งแรก ครอบคลุมในด้านบทบาทของพยาบาลในทีมฉุกเฉินทางการแพทย์ในภาวะภัยพิบัติหรือ Medical Emergency Response Team (MERT) และเสริมสร้างความสามารถในการทำงานเป็นทีมเพื่อร่วมกันวางแผนและจัดการภัยพิบัติในทุกๆระยะของภัยพิบัติ (Disaster cycle) ทั้งด้านการป้องกัน การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ การตอบสนองต่อภัยพิบัติ บรรเทาภัยพิบัติ และฟื้นฟูผู้ประสบภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสามารถประยุกต์และ

บูรณาการความรู้ทั้งทางด้านการพยาบาลในทุกสาขามาใช้ในการให้การพยาบาลแก่ผู้ประสบภัยและประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านทั้งในและนอกสถาบันที่มาร่วมสอน/ฝึก และประเมินทักษะการพยาบาลให้แก่แก่นักเรียนพยาบาล รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการฝึก ตลอดจนสนับสนุนอุปกรณ์การฝึกต่างๆ โดยมีการบูรณาการอาจารย์จากทุกภาควิชาของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเข้าร่วมการฝึก พัฒนาสถานการณ์และผู้ช่วยสมมติที่ใช้ในการฝึก และออกแบบแนวทางการประเมินทักษะการพยาบาล และแบบประเมินที่เกี่ยวข้องกับการฝึกองค์ประกอบของการฝึกประกอบไปด้วย การบรรยายในชั้นเรียน (Class lecture) ในหัวข้อเรื่อง การจัดการภัยพิบัติ (Disaster management) ระบบบัญชาการสถานการณ์ Incident Command System และเพิ่มเติมเนื้อหาจากปีแรก ในหัวข้อการช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย (Humanitarian assistance and disaster relief) การฝึกทักษะทางการพยาบาลหลักรายสถานี (Core-skill training stations) มีการปรับเพิ่มขึ้นเป็น 7 ทักษะจาก 5 ทักษะที่ทำการฝึกในปีแรก ทักษะที่เพิ่มเติมเข้ามา ได้แก่ภาวะฉุกเฉินทางสูติศาสตร์ (Emergency obstetrics) และอนามัยสิ่งแวดล้อมและการป้องกันโรค (Environmental sanitation and disease control)¹⁸ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและส่งเสริมการบูรณาการความรู้และทักษะการพยาบาลด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการจัดการภัยพิบัติและอุบัติภัยหมู่

นอกจากนี้ยังมีการฝึกสร้างแผนที่เหตุการณ์ตามที่กำหนดในสถานการณ์จำลอง และฝึกการวางแผนในการรับมือภัยพิบัติ (Tabletop exercise) โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มย่อย โดยมีอาจารย์แพทย์ อาจารย์พยาบาล และครูฝึกเป็นที่ปรึกษาในแต่ละกลุ่มก่อนที่จะทำการฝึกที่มีการใช้สถานการณ์เสมือนจริง (Scenario-based trainings) สถานการณ์ประกอบการฝึกประกอบด้วยอุบัติภัยหมู่จากอุบัติเหตุจากการจราจร เหตุการณ์ลอบวางระเบิด และเหตุการณ์น้ำท่วมแผ่นดินถล่ม และมีการพัฒนาคู่มือการฝึก ปรับปรุงแบบประเมินทักษะการพยาบาล และแบบประเมินการฝึกตามข้อเสนอแนะของผู้ใช้แบบประเมินในปีแรก โดยมีการแจกจ่ายเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกให้กับนักเรียนและครูฝึกล่วงหน้าก่อนการฝึก¹⁶ ในปีการศึกษา 2559 มีการจัดการฝึกขึ้นระหว่างวันที่ 9-13 ม.ค. 60 สำหรับนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 4 รุ่นที่ 50 มีการพัฒนาที่สำคัญหลายด้าน

เช่น การเพิ่มความเข้มข้นในการเตรียมความพร้อมในเรื่องความรู้ โดยมอบหมายแบบฝึกหัดให้ทำและให้เตรียมความพร้อมด้านร่างกายล่วงหน้าก่อนการฝึก (Take-home exercise) เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ทำข้อสอบประเมินความรู้และความมั่นใจในการปฏิบัติทักษะการพยาบาลที่จำเป็นต่อการจัดการภัยพิบัติ และอุบัติภัยหมู่ก่อนและหลังการฝึก หัวข้อในการบรรยายประกอบด้วยหลักการและแนวคิดในการจัดการภัยพิบัติ (Disaster management) เพิ่มการบรรยายหัวข้อบทบาทหน้าที่ของทีม Medical Emergency Response Team (MERT) และ Military Medical Emergency Response Team (M-MERT) บทบาทของพยาบาลในการจัดการภัยพิบัติ หลักการปฐมพยาบาลในภาวะฉุกเฉิน นโยบายและความพร้อมของหน่วยแพทย์กองทัพบกต่อการรับมือภัยพิบัติ การปฏิบัติภารกิจต่างๆ ของทหารเหล่าแพทย์ และการใช้อุปกรณ์เครื่องมือการช่วยชีวิตในสนาม และการสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อมและการป้องกันโรคเมื่อเกิดภัยพิบัติ มีการใช้สถานการณ์ทางทหารเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ เหตุการณ์ลอบความระเบิดในเมือง และเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำหรับเหตุการณ์ภัยพิบัติ มีการใช้สถานการณ์น้ำท่วม/แผ่นดินถล่มในระยะ 72 ชั่วโมงแรก และระยะ 72 ชั่วโมงหลัง¹⁸ ซึ่งมีหลักการในการจัดการผู้ป่วยและจัดตั้งหน่วยบริการทางการแพทย์ที่แตกต่างกัน ซึ่งต้องมีการตั้งเป็นโรงพยาบาลสนามและจุดบริการประชาชนนอกโรงพยาบาล ณ หมู่บ้านที่เกิดเหตุเนื่องจากการจลาจลถูกตัดขาดภายหลังการประชุมเตรียมความพร้อม และมีการใช้อุปกรณ์สนามที่ใช้ปฐมพยาบาล เช่น ฝือกสนาม อุปกรณ์การเคลื่อนย้ายเครื่องมือบนรถพยาบาล และป้ายคัดแยกผู้ป่วยให้สมจริงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดปลีกย่อยอื่นๆ อีกมากมายตามผลการประเมินในแต่ละปีจากนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึก สำหรับการประเมินการฝึกปฏิบัติการหยาบพิรารักษ์ปีที่ 2 และ 3 มีการใช้แบบสอบถามที่แตกต่างจากการฝึกในปีแรก โดยได้พัฒนาแบบประเมินโดยประยุกต์มาจากรูปแบบการประเมินของเครือ แพดทริก¹⁷ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน มีจำนวนทั้งสิ้น 26 ข้อ (คะแนนเต็ม 5 คะแนน) เพื่อให้สามารถทำการประเมินที่ครอบคลุมและเป็นระบบมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านการเตรียมการฝึก ระยะเวลาการฝึก การเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินเชิงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึก และการรับรู้ของผู้เรียนในด้านผลลัพธ์ของการฝึกต่อสถาบัน โดยมีรายละเอียดผลการประเมินตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ผลการประเมินการฝึกปฏิบัติการ “หยกพิรารักษ์” ปีที่ 2 (ปีการศึกษา 2558 และ 2559) นรพ.ชั้นปี ที่ 4 รุ่น ที่ 49 และ รุ่นที่ 50

ตอนที่ 1 ปฏิกริยาตอบสนองของนักเรียนพยาบาล

รายการประเมิน	ปีการศึกษา 2558	ปีการศึกษา 2559
ระยะเตรียมการฝึก		
1. การเตรียมความรู้ก่อนการฝึก	3.70	3.74
2. การปฐมนิเทศก่อนการฝึกทำให้มีความเข้าใจบทบาทและเป้าหมายที่จะปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์การฝึก	4.13	4.24
ระยะระหว่างกาฝึก		
3. สถานการณ์จำลองและผู้ช่วยสมมติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึก	4.11	4.46
4. อุปกรณ์สนับสนุนการฝึกมีความเหมาะสม	3.62	4.07
5. ระยะเวลาจัดการฝึกรวม 5 วัน มีความเหมาะสม	3.98	4.24
6. สถานที่ในการจัดการฝึกมีความเหมาะสม	3.97	4.32
7. การทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติในห้องเรียนมีความเหมาะสม	3.93	4.00
8. การฝึกทักษะการพยาบาลรายสถานี่มีความเหมาะสม	3.88	4.14
9. การฝึกวางแผนเพื่อการจัดการภัยพิบัติ (tabletop exercise) มีความเหมาะสม	3.90	4.21
10. การสอบทักษะการพยาบาลโดยใช้สถานการณ์และผู้ช่วยสมมติมีความเหมาะสม	3.84	4.38
11. ครูฝึก/อาจารย์ มีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่สอน	4.54	4.72
12. วิธีการประเมินผลมีความเหมาะสม	3.72	4.55
13. การสรุปภายหลังการฝึก (Debriefing) เหมาะสม	4.12	4.54
ตอนที่ 2 การเรียนรู้ของนักเรียนพยาบาล		
14. ท่านได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นจากเดิมภายหลังการฝึกในครั้งนี้	4.43	4.68
15. ท่านชอบและประทับใจการฝึกในครั้งนี้	4.24	4.79
16. ท่านมีทักษะในการปฏิบัติการจัดการเพิ่มมากขึ้น	4.33	4.63
17. ท่านคิดว่าเป็นการฝึกที่คุ้มค่ากับเวลาและทรัพยากรที่ใช้	4.22	4.71
18. ท่านเห็นคุณค่าของการฝึกในครั้งนี้	4.47	4.83
19. ควรมีการจัดฝึกเช่นนี้ให้กับรุ่นต่อไป	4.73	4.93
ตอนที่ 3 พฤติกรรมของนักเรียนพยาบาล		
20. ท่านได้ฝึกบูรณาการทักษะการพยาบาลด้านต่างๆมาใช้ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ	4.46	4.53
21. ท่านได้ฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และบูรณาการความรู้มาใช้ในสถานการณ์เสมือนจริง	4.43	4.47
22. ท่านมีความรู้สึกมั่นใจมากขึ้นในการจัดการช่วยเหลือผู้ประสบภัยภายหลังการฝึก	4.14	4.42
23. การฝึกช่วยให้ท่านทำงานเป็นทีมในการแก้ปัญหาได้ดี	4.47	4.62
ตอนที่ 4 ผลลัพธ์ต่อสถาบัน		
24. ท่านจะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกไปประยุกต์ใช้ในอนาคต	4.51	4.72
25. ท่านคิดว่ากาฝึกครั้งนี้ช่วยเสริมอัตลักษณ์ของวิทยาลัยพยาบาลได้	4.62	4.86
26. ท่านคิดว่าหน่วยงานจะได้รับประโยชน์ในระยะยาวจากการฝึกพัฒนาความรู้ความสามารถของท่านในครั้งนี้	4.57	4.71
ผลการประเมินต่อการฝึกโดยรวม	4.20	4.48

การอภิปรายผลการประเมิน

จากผลการประเมินในช่วงสามปีแรกของการฝึก ผลการประเมินความพึงพอใจ/ความคิดเห็นต่อการฝึกปฏิบัติการ ทักษะการพิทักษ์รักษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีถึงดีมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 4.23, 4.20$ และ 4.48 ตามลำดับ) นักเรียน ประเมินว่าครูฝึก/อาจารย์ มีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่สอน เป็นการฝึกที่มีคุณค่าและควรจัดฝึกให้แก่น้องเป็นประจำ ทุกปี การฝึกนี้เป็นการบูรณาการความรู้และทักษะการพยาบาล ที่ได้เรียนมาตลอดหลักสูตรมาใช้ในการจัดการสถานการณ์ที่ได้รับมอบหมาย และผลการประเมินในด้านผลลัพธ์ต่อสถาบันตาม การรับรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอยู่ในระดับดีมาก ทั้งในแง่การส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตและเอกลักษณ์สถาบันตามการรับรู้ของผู้เข้ารับการฝึก หน่วยงานจะได้รับประโยชน์จากการฝึกนี้ในระยะ ยาว รวมทั้งมีความตั้งใจที่จะบูรณาการและปรับปรุงยกระดับความรู้ และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการจัดการสถานการณ์ต่างๆ ในอนาคต ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่เห็นว่าความรู้และความมั่นใจ ในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยเพิ่มสูงขึ้น สำหรับหัวข้อการประเมินที่มีผลคะแนนการประเมินต่ำสุด คือ หัวข้อการเตรียมความรู้ก่อนการฝึกและ อุปกรณ์สนับสนุน การฝึก ซึ่งผู้เรียนต้องการให้มีเวลาในการชี้แจงแนวทางในการเตรียมพร้อมก่อนการฝึกทั้งด้านร่างกาย ความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น และสนับสนุนสิ่งอุปกรณ์ให้มีความเสมือนจริงมากยิ่งขึ้น และ ไม่มีการชำรุดขัดข้องในระหว่างการฝึก เช่น วิทยุสื่อสาร นักเรียน พยาบาลประทับใจในความทุ่มเทของคณะอาจารย์และครูฝึก ความสามัคคีในทีม ความมีน้ำใจของเพื่อนในทีม เห็นว่า โปรแกรมการฝึกนี้ทำให้ได้ฝึกการวางแผน วิเคราะห์สถานการณ์ ได้ครอบคลุมมากขึ้น เป็นการฝึกที่มีการบูรณาการองค์ความรู้ และทักษะการพยาบาลทุกสาขาในทำให้ได้มีโอกาสทบทวน ความรู้และเห็นภาพรวมของการจัดการภัยพิบัติที่ชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังได้ฝึกการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิด ประโยชน์สูงสุด การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่กดดันและมี เวลาจำกัด รวมทั้งฝึกทักษะการสื่อสาร การลงบันทึก การ ประสานงานร้องขอความช่วยเหลือจากภายในทีมและหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้อง นักเรียนมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมใน การฝึกและเห็นว่าการฝึกดังกล่าวมีส่วนช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ ของการเป็นพยาบาลทหารบกให้โดดเด่นยิ่งขึ้น

จุดแข็งของการฝึกปฏิบัติการหยาบพิทักษ์รักษาในปัจจุบัน

1. มีผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านจาก หลายหน่วยงานสนับสนุนการฝึกและให้ข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์แก่ผู้เรียน
2. มีการประชุมวางแผน จัดทำคู่มือแจกจ่ายคู่มือ ทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกล่วงหน้า
3. การฝึกมีการออกแบบอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ การเตรียมความพร้อม การวางแผน Tabletop exercise เพื่อฝึกการวางแผน การมอบหมายงาน และการทำงานเป็นทีม การฝึกและฝึกการตัดสินใจและแก้ปัญหา และมีการใช้ สถานการณ์จำลองที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
4. เป็นการบูรณาการความรู้และทักษะของการ พยาบาลทุกสาขาวิชามาใช้ในการจัดการภัยพิบัติและอุบัติภัย หมู่ ทำให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ที่เรียนมาตลอดหลักสูตร และฝึกการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี
5. การใช้สถานการณ์และผู้ป่วยสมมติที่มีการ ตกแต่งบาดแผล รวมทั้งอุปกรณ์การฝึกส่วนใหญ่มีความเสมือน จริง ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ มีความสนใจและ ตื่นตัวต่อการฝึก
6. การมอบหมายให้มีผู้นำกลุ่ม (commander) เป็นการฝึกภาวะผู้นำ และการตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ตลอดจนการประสานงานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยต่างๆ
7. มีแบบประเมินทักษะรายสถานี การฝึก Tabletop exercise และการทำงานเป็นทีมภายใต้สถานการณ์ ที่กำหนดอย่างชัดเจน
8. ผู้เรียนและผู้ฝึกมีเจตคติที่ดีต่อการฝึก และเห็น ว่ารูปแบบการฝึกนี้มีประโยชน์และมีคุณค่าในการส่งเสริมอัต ลักษณ์บัณฑิตและเอกลักษณ์สถาบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการหยาบพิทักษ์รักษา ในอนาคต

1. พัฒนารูปแบบหรือแนวทางในการเตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย ความรู้และทักษะก่อนการฝึก
2. เพิ่มการเตรียมผู้ป่วยสมมติให้สมจริง เพื่อป้องกัน ความไม่สับสนในการคัดแยกผู้ป่วย และกระจายลักษณะการ บาดเจ็บหรือความเจ็บป่วยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เนื่องจากบาง สถานการณ์มีหญิงตั้งครรภ์และผู้ป่วยจิตเวชจำนวนมากเกินไป และปรับให้มีสถานการณ์ทางทหารให้เด่นชัดขึ้น เช่น การปฏิบัติ งานในสนามรบตามแบบ และการรบนอกแบบ เป็นต้น

3. เตรียมพร้อมตรวจสอบอุปกรณ์ประกอบการฝึกให้สามารถใช้งานได้ต้องมีประสิทธิภาพและเสมือนจริงยิ่งขึ้นสำหรับสถานการณ์ในศูนย์พักพิง ควรมีอุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พักพิงโดยตรง เช่น เตียงนอนผู้ป่วยหรือเตียงสนาม โต๊ะ เวชภัณฑ์ เพื่อความสมจริงและให้ผู้ประเมินได้เห็นภาพ และให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพทางด้านการออกแบบบริหารจัดการสถานที่มากขึ้น

4. จัดการฝึกร่วมกับสหสาขาวิชาชีพ (Interdisciplinary training) ซึ่งพบว่ามีความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะในการฝึกการติดต่อประสานงาน การทำงานร่วมกับวิชาชีพอื่น ๆ และการสื่อสารระหว่างวิชาชีพ^{19,20}

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการฝึกปฏิบัติการหยากรักษารักษ์ ต่อความรู้ ทักษะ และความมั่นใจของผู้เรียนในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติและอุบัติเหตุ เนื่องจากประเมินในปัจจุบันมุ่งเน้นเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับการฝึก (Input) และกระบวนการฝึก (process) และผลลัพธ์ในระยะสั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมุ่งเน้นการผลลัพธ์ (output) ของการฝึกทั้งต่อบัณฑิตและสถาบันในระยะยาวเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอย่างครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการฝึกมากยิ่งขึ้น²¹

2. ควรมีการศึกษาวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบและรายละเอียดการฝึกอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

3. ศึกษาวิจัยในศิษย์เก่าที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ เพื่อถอดบทเรียนและระบุสมรรถนะที่จำเป็นในการเตรียมความพร้อมให้แก่สถานพยาบาลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของกองทัพและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น

4. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการฝึกทักษะการจัดการภัยพิบัติและอุบัติเหตุกับสถาบันทางการพยาบาลทั้งในและต่างประเทศเพื่อพัฒนามาตรฐานการฝึกอย่างต่อเนื่อง

สรุป รูปแบบการฝึกปฏิบัติการหยากรักษารักษ์มีพัฒนา มาจากกรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ภัยพิบัติและอุบัติเหตุ โดยปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับ ความ ต้องการและบริบทของสถาบันและประเทศไทย นักเรียนมีความ คิดเห็นว่า การฝึกนี้มีประโยชน์ในการเตรียมความรู้และทักษะ การพยาบาลเพื่อการจัดการภัยพิบัติหรืออุบัติเหตุ สถานการณ์ และการจัดการฝึกมีความเสมือนจริง ทำให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ที่มีคุณค่า ได้ทบทวนทักษะการพยาบาลที่สำคัญ ตลอดจนฝึกภาวะผู้นำ การคิดวิเคราะห์ การจัดลำดับความสำคัญ ของปัญหา การตัดสินใจ และการบริหารจัดการทรัพยากร ที่มี อยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังเป็นการ บูรณาการความรู้และทักษะการพยาบาลในทุกสาขาที่ได้เรียน มาตลอดหลักสูตรมาใช้ในการจัดการสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้รับ มอบหมายได้เป็นอย่างดี จากผลการประเมินการฝึกในช่วง 3 ปีแรกของการฝึก พบว่าการฝึกนี้มีจุดแข็งหลายประการ ที่ควรรักษาไว้ พร้อมมีข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบและ รายละเอียดการฝึกให้มีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในอนาคต รูปแบบการฝึกนี้ ทำให้วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกเป็นหนึ่งในผู้นำทางสถาบัน การศึกษาพยาบาลในภูมิภาคเอเชียที่มีการฝึกแบบเต็มรูปแบบ (Full-scale training) และได้รับการตอบรับโดยให้ไปนำเสนอ แบบปากเปล่า (Oral presentation) ในการประชุมนานาชาติ Asia Pacific Military Health Exchange (APMHE 2015) ณ เมืองดานัง ประเทศเวียดนาม ในระหว่างวันที่ 14-18 กันยายน 2559 ซึ่งได้รับความสนใจจากบุคลากรจากสถาบัน การฝึก/ศึกษาสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ต่างๆจากหลาย ประเทศที่เข้าร่วมการประชุมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมี การนำเสนอการฝึกนี้แก่สถาบันทางการพยาบาลที่มาศึกษา ดูกงานที่วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบกทั้งจากในและต่างประเทศ จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างชื่อเสียงให้แก่สถาบัน วิทยาลัย พยาบาลกองทัพบกยังคงมุ่งมั่นในการเตรียมความพร้อมบัณฑิต ทั้งในด้านความรู้และทักษะทางการพยาบาลที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้บัณฑิตสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการกิจ และตอบสนองความต้องการของกองทัพและประเทศชาติ ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกสถานการณ์

References

1. Scott LA, Carson DS, Greenwell IB. Disaster 101: a novel approach to disaster medicine training for health professionals. *J Emerg Med.* 2010; 39(2):220-6.
2. Arbon P, Bobrowski C, Zeitz K, Hooper C, Williams J, Thitchener J. Australian nurses volunteering for the Sumatra-Andaman earthquake and tsunami of 2004: A review of experience and analysis of data collected by the Tsunami Volunteer Hotline. *Australasian Emergency Nursing Journal.* 2006;9(4):171-8.
3. Kako M, Mitani S, Arbon P. Literature review of disaster health research in Japan: focusing on disaster nursing education. *Prehosp Disaster Med.* 2012;27(2):178-83.
4. Fung OWM, Loke AY, Lai CKY. Disaster preparedness among Hong Kong nurses. *Journal of Advanced Nursing.* 2008; 62(6):698-703.
5. O'Sullivan TL, Dow D, Turner MC, Lemyre L, Corneil W, Krewski D, et al. Disaster and emergency management: Canadian nurses' perceptions of preparedness on hospital front lines. *Prehospital and disaster medicine.* 2008;23(3):s11.
6. Yang YN, Xiao LD, Cheng HY, Zhu JC, Arbon P. Chinese nurses' experience in the Wenchuan earthquake relief. *International nursing review.* 2010;57(2):217.
7. The Royal Thai Army Nursing College, Army Nursing Students' Manual, Bachelor of Nursing Science Program, 2018. (in Thai).
8. The Royal Thai Army Nursing College, The Graduates' Identity and the Institution's Uniqueness Development Program, 2015. (in Thai).
9. Daily E, Padjen P, Birnbaum M. A review of competencies developed for disaster healthcare providers: limitations of current processes and applicability. *Prehospital and disaster medicine.* 2010;25(5):387.
10. Chan SSS, Chan WS, Cheng Y, Fung OWM, Lai TKH, Leung AWK, et al. Development and Evaluation of an Undergraduate Training Course for Developing International Council of Nurses Disaster Nursing Competencies in China. *Journal of Nursing Scholarship.* 2010;42(4): 405-13.
11. FitzGerald GJ, Aitken P, Arbon P, Archer F, Cooper D, Leggat P, et al. A national framework for disaster health education in Australia. *Prehospital and disaster medicine.* 2010;25(1):4.
12. Collander B, Green B, Millo Y, Shamloo C, Donnellan J, DeAtley C. Development of an "all-hazards" hospital disaster preparedness training course utilizing multi-modality teaching. *Prehospital and disaster medicine.* 2008;23(1):63.
13. Scott LAMD, Carson DSPF, Greenwell IBBS. Disaster 101: A Novel Approach to Disaster Medicine Training for Health Professionals. *Journal of Emergency Medicine.* 2010;39(2):220-6.
14. Hsu EB, Jenckes MW, Catlett CL, Robinson KA, Feuerstein C, Cosgrove SE, et al. Effectiveness of hospital staff mass-casualty incident training methods: a systematic literature review. *Prehospital and disaster medicine.* 2004; 19(3):191.
15. Gebbie KM, Qureshi K. Emergency and Disaster Preparedness: Core Competencies for Nurses. *The American Journal of Nursing.* 2002;102(1): 46-51.

16. Academic Affair Division, the Royal Thai Army Nursing College, The Integrated Training Program Manual (Yok Pirarak Operation) the Academic year 2015, 2016. (in Thai).
17. Kirkpatrick DL, Kirkpatrick JD. Evaluating training programs: the four levels. 3rd ed. San Francisco, CA: Berrett-Koehler; 2006.
18. Yok Pirarak Operation Training Manual (the Academic year 2016), Academic Affair Division, the Royal Thai Army Nursing College, 2017.
19. Prihatiningsih TS, Widyandana, Hapsari ED, Helmiyati S, Ananda AJN. A lesson learnt: Implementation of interprofessional education in disaster management at the Faculty of Medicine Universitas Gadjah Mada, Indonesia. *Journal of Interprofessional Education & Practice*. 2017;9:121-5.
20. Atack L, Parker K, Rocchi M, Maher J, Dryden T. The impact of an online interprofessional course in disaster management competency and attitude towards interprofessional learning. *Journal of Interprofessional Care*. 2009;23(6):586-98.
21. Onsri P, Thaiudom A, Pathumkaew P. An Evaluation of emergency medical service nursing course at Phramongkutklao Hospital. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*. 2013;14(3):125-32. (in Thai).